

zijde met bankstukken betr. incassi noodig zijn. Het gaat hier om de ordelijkheid dezer boeken te constateeren en vast te stellen of inderdaad aan deze debiteuren tot die bedragen geleverd werd. De controle op de juistheid der uitstaande saldi zal alleen dan noodig zijn indien geen garantie wordt gegeven.

De activa, ongeacht van welken aard zullen moeten worden opgenomen en met de aansluiting aan de administratie worden vergeleken. Bij gebouwen de gebruikelijke recherches, bij machines nagaan de jaren van aanschaffing voor de taxatie. Debiteuren reeds genoemd. Ingeval de garantie gegeven is zal het onderzoek daartoe beperkt kunnen blijven, zoo die echter niet gegeven wordt klemmt de vraag of er niet meer crediteuren zijn. Daartoe zullen we dan niet alleen de inkoop van het laatste jaar en de betalingen daarop in het onderzoek moeten betrekken, maar tevens de uitgaven moeten controleeren om na te gaan of er geen „verkapte” rentebetalingen aan niet uit de balans blijvende crediteuren bestaan. Daarmede wordt dus het onderzoek veel uitgebreider.

Blijft het bedrijf van Y intact (geval 3) dan zal noodig zijn alle uitgaven en ontvangsten, alsmede den geheelen aankoop productie en afzet te controleeren, waarbij t.a.v. de detailgegevens van den verkoop gehandeld moet worden als bovenbeschreven. Daarbij zal dus het al dan niet verleen van de garantie een veel geringer verschil maken in de controle techniek; hoogstens t.a.v. afloop van debiteuren en van overlopende kosten. Meerdere crediteuren komen bij den dan vereischten omvang vanzelf voor den dag. Ten aanzien van inkooprijzen, kostenverhoudingen, verkoopprijzen, enz. is een groote steun in de cijfers van X te vinden, waarom bij voldoende overeenstemming met de controle van een jaar zal kunnen worden volstaan. Bij verschillen zal men de oorzaak moeten uitvinden en daarvoor voorgaande jaren in het onderzoek moeten betrekken.

Ook het verschil in rentabiliteit van Y en X zal moeten worden nagegaan, mogelijk kan dat uit andere kostenverhouding reeds bij een-jaars-controle (in principe mogelijk reeds bij enkele cijferbeoordeling) gevonden worden. Blijven problemen dan zal de controle ook om deze reden over verdere jaren moeten worden uitgebreid. Opname van voorraden, van machines, recheche van eigendom gebouwen enz. moet uiteraard plaats vinden, eventueel met behulp van deskundigen.

In elk geval zal het onderzoek moeten omvatten de vaststelling van den huidige toestand, daar men zeker zal moeten weten welke obligo's na den balansdatum ontstaan en hoe de verhoudingen veranderd zijn. Daarover behoeven we echter niet uitvoeriger te zijn.

A. M.

LITERATUUR

Red. M. M. DEEN Jr. en A. ROBLES

De kritiek op „Profits” van Victor Valentinovitch Novogilow

„Last not least” de kritiek van V. V. Novogilow van het Polytechnisch Instituut te Leningrad, Rusland. Zijn kritiek is de omvangrijkste en beslaat rond 42 blz.¹⁾, terwijl die van S., O. en B. resp. slechts 36, 15 en 16 blz. noodig hadden. En op gevaar af voor kommunist te worden gehouden wil ik er dadelijk aan toevoegen, dat m.i. ook kwalitatief N.'s „Essay” het beste is. Het is mij, na grondige bestudeering der vier kritieken, onbegrijpelijk, dat aan de anderen boven hem de voorrang is toe-

gekend. Want juist zijn kritiek is veel meer immanent dan die der anderen, d.w.z. hij stelt niet, zonder meer, zijn standpunt tegenover dat van F. en C. maar toont de fouten in de redeneeringen zelve zijner tegenstanders aan.

In hun anti-kritiek schrijven F. en C. over N.'s Essay „Our general comments, especially our remark concerning the neglect of our chief qualification, apply to Mr. N. Throughout Chapter II²⁾ of his essay, he makes his points against Part V of *Profits* chiefly by leaving out the qualification: *unless the deficit is made up in some way*. Another error runs through his essay: he assumes that we intended our twelve hypothetical Cases to grow out of each other, as they would in the real world. Those Cases, on the contrary, are *unreal by hypothesis*; each is isolated in order to show what would happen under arbitrarily chosen conditions. Consequently, it is beside the point to show that any one of the Cases would not naturally follow the preceding Case, or that it does not conform in other respects to the actual business world. It is not intended to conform.”

Na zorgvuldige bestudeering der 12 Cases en N.'s kritiek wil mij deze anti-kritiek in hooge mate onbillijk voorkomen. F. en C. weten natuurlijk zelf het best wat ze bedoeld (intended) hebben. Maar het komt ten slotte aan op wat men heeft geschreven, hoe een onpartijdig, redelijk lezer die bedoeling moest opvatten. En dan is mijn meening, dat alleen N.'s standpunt juist is. In den tekst van „Profits” — men leze b.v. blz. 268 e.v., 282, 296 etc. etc. — hangen de 12 Cases onverbrekkelijk samen. N.'s Essay is m.i. het eenige, waarop F. en C. een niet behoorlijke en uiterst zwakke anti-kritiek hebben geleverd.

In verband met het bovenstaande ga ik op N.'s Essay dieper in dan op de vorige.

Terecht doet N. uitkomen, dat de drie vraagstukken „how is profit on capital possible, what is the effect of savings, and what are the causes of business depressions”, trots hevige controverseen nog steeds geen algemeen aanvaarde oplossing hebben gevonden. Het liberaal-socialisme beantwoordt die vragen aldus: kapitaalrente ontstaat uit bezitsverschillen (in landen als N. O.-I. ook uit karakterverschillen); sparen is vooral dan nuttig, als het die bezitsverschillen vermindert in stee van vermeerdert, dus geschiedt door en ten voordeele der niet-bezitters; depressies ontstaan door de hevige concurrentie op industrieel terrein en het reserve leger der werklozen, ten gevolge waarvan elk bedrijfsleider — zelfs bij dalende winsten en prijzen — z'n afzet wil en kan uitbreiden, hetgeen telkens op algemeene overproductie en depressie uitloopt. Deze antwoorden zijn door andere richtingen niet als juist erkend, terwijl F. en C., evenals N. nimmer van het liberale socialisme schijnen te hebben gehoord. Vandaar een totaal gebrek aan een scherpe scheiding tussehen „reine” en „politische Oekonomie” (aan het liberale socialisme inhaerent), een niet of hoogst onvoldoende onderzoeken van den invloed van bezitconcentratie, een sterk overschatten van de betekenis van het geld, een niet-inzien, dat de verdeeling van het geld over de sferen van producenten en konsumenten, zelve een gevolg van die bezitconcentratie is, een verdediging (bij F. en C.; N. blijkt — blz. 115 en 116 noot — hun fout in te zien) van een totaal onhoudbare — met hun eigen Cases strijdige — „profit”-theorie enz.

Aan den anderen kant is het een groote verdienste van F. en C. (door N. erkend), dat ze het geldmechanisme niet enkel van statisch, maar ook van dynamisch standpunt hebben onderzocht, terwijl voorts nog meer lof verdient hun verwerping der grove quantiteits-theorie, hun scherp naar voren brengen van de groote, ja overwegende betekenis der verhouding, waarin het geld over producenten en konsumenten is verdeeld (annual

¹⁾ En dat niettegenstaande ingrijpende resumeeringen van F. en C. op de blz. 93 en 118.

²⁾ Bedoeld is waarschijnlijk Ch. III.

equation of production-consumption is volgens F. en C. noodig). Dit klemte meer, als men bedenkt, hoezeer de heersche richting, vrijwel uitsluitend, enkel op totale hoeveelheden van kapitaal en geld let, spreekt over *de* kapitaalvorming, *de* quantiteits-theorie, zonder zelfs maar met een enkel woord, eisch en nut eener juistere verdeling van dat kapitaal en geld naar voren te brengen.

N. heeft blijkens Ch. I de quintessens van „Profits” uitstekend begrepen. Hij schrijft aldaar: „The main thesis of *Profits* is that the expansion of production is retarded, not by productive deficiency, but by a deficiency in consumer purchasing power. „Consumer buying does not keep pace with production”. (*Profits* pg. 409) Even if the expansion of production is financed by an expansion in the volume of money, less money is brought into circulation than is needed to purchase additional goods. For industry only disburses costs of production, but produces goods which must be sold at a profit. „This failure of industry to provide consumers with enough money to buy its products is inherent in the profit system,¹⁾ for all payments by industry to consumers are advances made with expectation of recovering from consumers all that has been advanced, with profits in addition”, (*Profits* pg. 399).

If, however, savings are used to finance an expansion of production, the position becomes worse. For, in such a case, the demand for consumer goods does not increase, while the supply of goods increases.

The deficiency in purchasing power due to these two causes might be compensated by a proportionate increase in the volume of money on the consumer side. In reality, however, „bank loans are made principally to increase production rather than to increase consumption” (*Profits* pg. 325).

This defect of present-day money-economy²⁾ is the basic cause of business depressions, of an inadequate development of production and of the struggle for outside markets which brought about the World-War (cursivering van mij).

Kern van „Profits” is volgens N. de analyse door F. en C. van den invloed van onderscheidene factoren der „annual production-consumption equation”. (*Profits* blz. 223 v. Part V) Terecht concentreert N. z’n kritiek op de 12 Cases, waarin die analyse is samengevat. Op blz. 268 v. gaan F. en C. uit van „a relatively simple community”, en maken de volgende acht veronderstellingen:

1. A single Corporation produces and sells to consumers for final consumption everything that is sold in the entire community. There are no middlemen, no sales of producers’ goods, and no foreign trade. In other words, there is complete integration of industry, vertical and horizontal, under one head;
2. This Corporation is the source of all consumers’ income, and all the money that the Corporation disburses is paid out as wages, or as wages and dividends. Thus, wages cover all costs of production;
3. The price-level remains unchanged.
4. The total volume of money in circulation remains unchanged;

¹⁾ En toch houden F. en C. door dik en dun aan dit „systeem” vast, zien niet in, dat het een gevolg der bezitsovermacht is en daarmee staat en valt.

²⁾ Men zie, (uit het gecursiveerde slot van dezen zin) ook in Amerika kiest men partij vóór A. Löwe (Festschrift für Fr. Oppenheimer blz. 189 e.v.) en tegen Schumpeter met Mej. v. Dorp, die leeren, dat er „geen strijd van economische belangen is tusschen Staten”.

5. The velocity of money and the circuit velocity of money remain unchanged.
6. There are no taxes and no Government expenditures;
7. Wages are paid in the unit of time in which the goods are produced; whereas goods are sold and dividends are paid in the succeeding unit of time. (For convenience each unit of time is called a year.)
8. All wages and dividends are spent for goods in the unit of time in which they are received”.

Uitgaande van deze veronderstellingen — welke een hoog denkbeeld geven van hunne deductieve capaciteiten — ontwikkelen F. en C. aan de hand der meervermelde 12 Cases hun gansche belangwekkende theorie. Op blz. 269 schrijven zij:

„First, we shall consider the problem of adequate consumer demand under these eight assumptions. Then, one by one, we shall discard (laten varen, loslaten) these assumptions, and see how each change affects the problem (n.l. van de „annual production-consumption equation”).

De lezer prente deze acht veronderstellingen goed in z’n geheugen tot recht begrip van de 12 Cases en N.’s diepgaande kritiek daarop, welke ik later hoop uiteen te zetten.

Mr. Dr. A. SPANJER

DE GOUVERNEMENTS ACCOUNTANTS DIENST IN NED.-INDIE

Over bovengenoemd onderwerp werd door het Hoofd van dien dienst, den Heer W. de Vries Gzn., thans met verlof in Nederland, voor de Nederlandsche Organisatie van Accountants en voor haar genoodigden op Zaterdagmiddag 17 November een voordracht gehouden.

Spreeker begint met in herinnering te brengen, hoe wijlen Dr. D. Bos door zijn aanhoudend aandringen in de Tweede Kamer en door indiening van enkele belangrijke rapporten in 1905 en volgende jaren op duidelijke wijze de urgentie eener verbeterde boekhouding voor ’s Landsbedrijven in Ned.-Indië heeft aangevoerd en voorts, hoe dit aandringen er toe geleid heeft, dat in 1907 een ambtenaar werd uitgezonden, die werkzaam moest zijn in het belang van de invoering eener commercieele boekhouding bij de daarvoor in aanmerking komende gouvernementsbedrijven en diensttakken.

Hij schetst voorts de opvattingen, welke, ten tijde dat de eerste Gouvernements-accountant, wijlen de Heer F. H. van Schagen, zijne werkzaamheden aldaar aanving, bestonden, hoe allerlei bepalingen het onwaar zijn van ambtenaren in hunne opgaven in de hand werkten, zoo niet, hen daartoe verplichtten, en somt moeilijkheden op, waar tegen op moest worden getornd. Na verschillende mededeelingen omtrent de opgedane ervaringen, die duidelijk demonstreerden, dat het ingang doen vinden van nieuwe administratieve begrippen in een uitgestrekt eilandrijk jaren vraagt, kwam hij tot een opsomming van de zeer uitgebreide taak van den dienst. Spreker zegt voorts, dat de resultaten van den arbeid van den dienst duidelijk aanwijsbaar zijn; niet, dat dezelfde of overeenkomstige moeilijkheden niet meer worden ondervonden, ze komen nog geregeld voor, maar de juistere opvattingen winnen veld; degenen, die nu nog tegenstand bieden, kunnen den beteren gang van zaken doen vertra-